

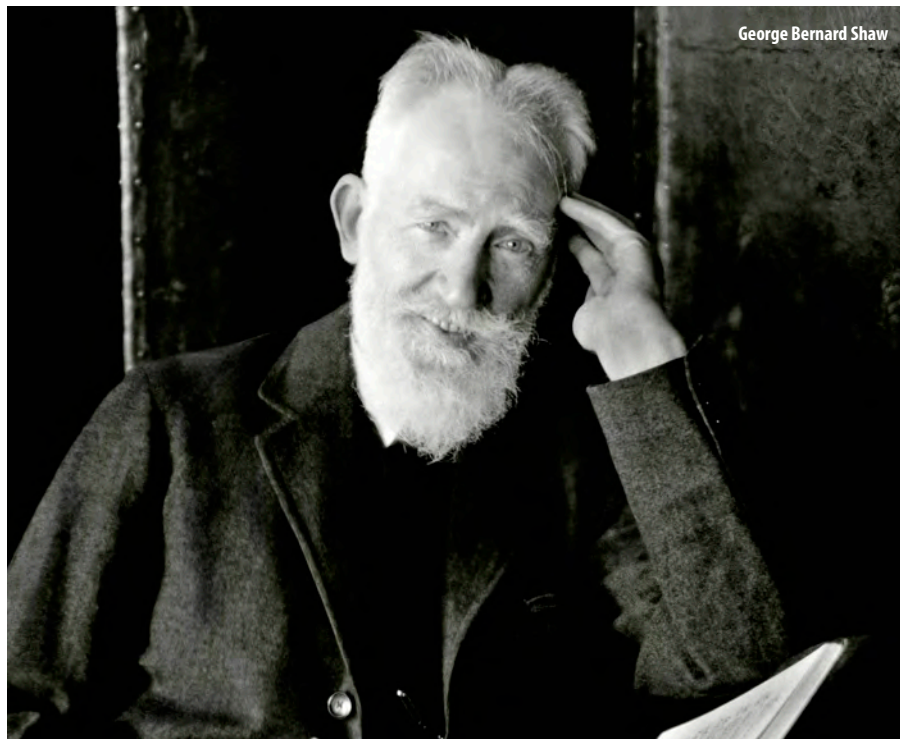
## «Sóc un americà, senyor»

El xoc polític, social i econòmic provocat per la COVID-19 no pot fer oblidar que, ara i ací, encara hi ha presos i exiliats polítics, sotmesos a la venjança d'un estat que no ha fet gala ni de justícia ni d'amnistia. La pèssima gestió de la crisi sanitària —plena de marrades i píflies— ha tornat a evidenciar que s'han imposat els interessos polítics als criteris científics i que —al més pur estil patriòtic i autoritari— s'ha aprofitat la situació per recentralitzar i menystenir encara més els governs respectius dels Països Catalans.

Una peça teatral de George Bernard Shaw, *El deixeble del diable* (1897), ens ofereix alguns elements per reflexionar sobre el nostre present trasbalsat i confús. Seguint el model ibsenià, el teatre de Shaw planteja críticament temes polèmics i qüestiona amb humor i ironia mordaç les convencions i els dogmes de la societat del seu temps. Situada en plena Revolució Americana, a New Hampshire, el 1777, l'obra de Shaw destil·la les seves conviccions antibel·licistes i es rifa de la mistificació de la història oficial.

Ricard Dudgeon, ovella negra de la família, torna a casa per a la lectura del testament del pare. És acollit a contracor per la mare, una dona de caràcter agre i geniüt, virtuosa d'aparences i despòtica de tracte. Contra pronòstic, el difunt deixa bona part del patrimoni a aquest jove, contrabandista i faldiller, insolent i seductor, conegut amb el malnom de "deixeble del diable". L'actitud de Ricard ofèn el "sentit moral" dels Dudgeon, però, en realitat, en revela la hipocresia i el maniqueisme, parapetats en un puritanisme que fa aigües pertot arreu.

Shaw capgira paròdicament els mecanismes del melodrama victorià —incloent-hi el triangle amorós de consuetud—, esgrimeix intercanvis dialèctics carregats de sarcasme i, en unes enginyoses didascàlies, perfila uns personatges complexos i paradoxals que



evolucionen al compàs de la revolució. Supeditades a la repressió implacable dels anglesos, les seves vides faran un tomb crucial, com els anuncia Ricard, rebel independentista, a les acaballes del primer acte. La necessitat d'escapar de les represàlies angleses i d'atènyer la llibertat per als americans els unirà en una lluita compartida.

Davant del consell de guerra que el vol portar a la forca, perquè serveixi d'escarment, Ricard afirma sense embuts, quan li pregunten si és un rebel: "Sóc un americà, senyor" (la versió és de Carles Capdevila, primer traductor al català del teatre de Shaw). Mogut per la supèrbia i el sentit del deure més ridícul, el major Swindon li replica: "I què us sembla que n'he de pensar, de la vostra resposta!" I Ricard, atrevit, rebla: "No he cregut mai que un militar pensés". Més endavant,

sosté que no està disposat a deixar-se espremer per "un capsigrany rampellut" com el rei anglès. Amb actuacions així, Amèrica ja ha guanyat.

*El deixeble del diable* va ser duta al cinema el 1959 en una adaptació notable dirigida per Guy Hamilton i protagonitzada per Burt Lancaster (Anderson), Kirk Douglas (Ricard) i Laurence Olivier (Burgoyne). Tot i que menys subtil que l'original, descriu bé la mutació d'Anderson i Ricard que, des d'actituds i posicions de partida diferents, coincideixen a la fi a lluitar —amb un punt d'heroisme— per la llibertat i la independència del seu país. Sabem que no és ni serà cap bassa d'oli, però confiem que el camí cap a la república catalana tingui clar que "per fer un món nou es necessita de tot": també deixebles del diable com el de Shaw.